

Kerstnacht - 24 december 2020

Rector Ben Frie SJ

Allemaal zijn we van slag. We voelen ons vreemden in onze eigen wereld, in onze families en overall waar wij samenhang voelden, verbondenheid en gemeenschap. Deze avond zouden onze kerken vol geweest zijn, maar nee, net als met Pasen vieren wij onze liturgie in een lege kerk, wat enorm vervreemdend is. Een lege kerk is een zinloos gebouw, het komt pas tot leven als er mensen zijn die elkaar vinden in dezelfde belijdenis. Het heeft ons er niet van weerhouden om de kerk te versieren, net als zovelen die ondanks lege straten en lockdowns toch de vreugde hebben gezocht van het lichtfeest bij uitstek. Wij vieren het kerstfeest, beperkt als we zijn in onze normale manier van doen, maar wij moeten toch, als altijd, het licht zoeken, juist als wij duisternis ervaren. Jesaja geeft ons er geladen woorden voor, zo oud als ze mogen zijn: 'het volk dat in duisternis gaat, zal aanschouwen groot licht'. Onmiddellijk, als we die woorden horen, dringt tot ons door dat er veel redenen zijn om nog niet te geloven dat het licht goed kan doordringen. Kerstmis roept altijd de verliezen op die we des te sterker voelen als we onze gezamenlijkheid vieren, onze relaties en het geluk dat we elkaar zo graag gunnen. We betreuren onze eigen dierbaren, maar ook die onvoorstelbare aantallen doden door corona, over heel de wereld, slachtoffers, minder bedeelden, mislukte en verworpen mensen. Keizer Augustus telde zijn onderdanen om nog meer belasting te kunnen heffen en er legers mee te betalen die zijn rijk in stand konden houden. Wij tellen ook, maar nu nieuwe besmettingen, dagelijks, nieuwe ziekenhuisopnames, IC-patiënten, doden. Wat wij leuk vonden, reizen, wintersport, feestvieren, is zwaar aangetast door een wereldwijde bedreiging van ons welzijn. Steeds meer jongeren vragen noodhulp, onze eigen ervaring van sociale zekerheid is aangetast en velen worden radeloos nu ze het zo lang moeten uithouden met wat niet meer mag. Nog voor hij het verhaal van het kerstgebeuren componeerde, zag Lukas een lange geschiedenis en het kan ons helpen om ons perspectief te verbreden en te kijken waar vroeger zwaar beproefde mensen hun heil zochten en vonden. Hij zag Abraham, Isaak en Jakob, allemaal bedreigd, uitgezet en – gerehabiliteerd. Hij zag koning Achaz, wie de moed in de schoenen was gezonken maar die gezegd kreeg: "De Heer zal u een teken geven: de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en Hem Immanuël noemen en het kwade zal Hij verwerpen en het goede kiezen." Lukas ziet Job op de mesthoop van zijn vergankelijkheid, maar hij getuigt van het nieuwe leven dat God desondanks schept: "Hij rukt koningen hun mantel af, heersers brengt Hij ten val, over aanzienlijken stort Hij verachting uit. Ze tasten in een lichtloos duister rond." En Lukas ziet Simson, die geboren wordt uit een tot dan toe onvruchtbare vrouw. "U zult zwanger worden en een zoon baren," wordt haar gezegd, "hij zal een begin maken met de bevrijding van Israël uit de greep van de onderdrukker." Hánna ziet Lukas, die onvruchtbaar was maar toch Samuël baarde en bad: "Nu juicht mijn hart dankzij de Heer. Geen is er heilig als de Heer, er is geen andere God dan U, geen rots is er als onze God." En Lukas leest de profeet Micha, die de verloren gewaande koningsstad Jerusalem toeroept: "Waarom schreeuw je nu? Heb je dan geen koning meer, of is je raadgever verdwenen dat je zo ineenkrimpt van pijn, als had je barensnood? Uit jou dan, Betlehem in Efrata, te klein om te behoren tot de geslachten van Juda, uit jou komt iemand voort die voor mij over Israël zal heersen."

Dat is wat Lukas, een van de vier vertellers van Jezus' levensverhaal en geschiedenis, voor zich ziet: een tijdloos scheppingsverhaal van een tegendraadse God die in elke, zelfs de hopeloze, ontmoeting nieuw leven schept. Uit al die verhalen en getuigenissen en wonderen

componeert hij een nieuw bevrijdingsverhaal: “Ik verkondig u een grote vreugde, die voor heel het volk bestemd is. Heden is u een redder geboren.” Wat dát teweeg bracht in de wonderlijke ontmoeting tussen Maria en Elisabeth met een kind dat, nog ongeborn, opspringt in de moederschoot. Een nieuwe wereld die Maria ontvouwt in haar Magnificat, engelenkoren voor verachte mensen, wijsheid voor wie het hoorde en verbaasd was, ja ontsteld!

In zijn nieuwe encycliek Fratelli tutti daagt paus Franciscus ons uit om na dit crisisjaar te gaan werken aan een mondiale samenleving waarin kwetsbare mensen de kans krijgen op een waardig leven te leiden. Wij moeten er zelf voor gaan zorgen dat er nog toe-komst is voor ons en voor de generaties die na ons komen. Hij biedt een hoopvol perspectief en zet het verhaal van Lukas voort: wij zijn het nu die moeten werken aan een koninkrijk dat gebouwd is op waarachtigheid, gerechtigheid, vrede omdat wij die geschiedenis kunnen zien die God schrijft met zijn volk. De redding is voor heel het volk, waarom zouden wij het dan niet zijn die de grootse kracht van God ervaren en erop uit trekken om te spreken van onze hoop, van onze vreugde omdat wij deze God hebben leren kennen die ons zo nabij wilde zijn als een kind dat kan zijn. Hij begint misschien geen succesverhaal naar de maat van de wereld, maar wie geloven wil dat er meer is dan wanhoop, vervreemding en verwoesting laat zich raken door dit kind dat ons in beweging brengt en doet zeggen: “Komt, laten wij aanbidden.” Immanuël, God met ons.

Ons godsbesef kan onze redding zijn, want voor de gelovige is er meer diepgang te beleven dan alleen de kortstondige, oppervlakkige vreugde, meer dan het verdriet dat ons treft maar geen laatste woord mag hebben in ons leven. Altijd blijft de geborgenheid ons deel die God garandeert. Altijd blijft het woord liefde op onze lippen omdat Hij het erin legt, in ons hart, onze ziel, en we hebben er alles voor over om die liefde te laten winnen over het verdriet en de teleurstelling van vandaag. God troost, God redt. Laat je ontroeren door het kerstkind, onze redder; zijn naam is: Christus de Heer.